

Haraldsplass

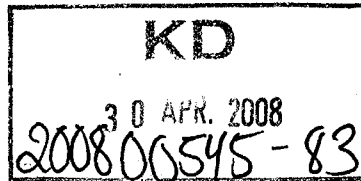
DIAKONALE HØGSKOLE

Bergen Diakonissehjem

*I tjeneste for
mennesker*

Kunnskapsdepartement
Statsråd Tora Aasland
Pb 8119 Dep
0032 Oslo

Vår ref.:

Deres ref.:

Bergen, den 24. april 2008

Høringsuttalelse til Stjernøutvalgets utredning NOU 2008:3 fra Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole

Det vises til departementets høringsbrev datert den 28. januar 2008. Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole takker for anledningen til å levere høringsuttalelse om Stjernøutvalgets utredning NOU 2008:3, "Sett under ett", og har valgt å levere en felles uttalelse.

Generelt

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole er positive til flere sider av innstillingen, og ikke minst det fokus som gies til profesjonsutdanningene og spesielt til helsefagutdanningene. Vi er også positiv til en rekke av forslagene som er gode bidrag til å videreutvikle våre utdanninger etter flere år med endringer i rammeplaner og krevende prosesser knyttet til reformer og evalueringer.

I tillegg ønsker vi å gi utvalget honnør for i sin innledning å gi rom for og understreke de dannende og fagkritiske aspektene ved høyere utdanningsinstitusjoner. Dette er et perspektiv som lett kan forsvinne dersom de eneste parametre blir gjennomføring, produksjon og nytteverdi i samfunnsøkonomisk forstand (NOU 2008; 3, kap. 3.1).

Når dette er sagt, vil vi mene Stjernøutvalget fikk mandat til å utrede strukturelle spørsmål for en samlet høyere utdanningssektor i tråd med at høyere norsk utdanning de senere årene har fått felles lov for private og statlige utdanningsinstitusjoner, felles akkrediteringssystem og felles finansieringssystem. Innstillingen bærer da også navnet "Sett under ett". Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole mener det er beklagelig at dette utgangspunkt ikke er tatt hensyn til eller synliggjort verken i Stjernøutvalgets situasjonsanalyse eller i forslagene til tiltak. Vi vil også bemerke at utvalget var satt sammen uten representasjon fra private høgskoler. Utvalget har etter vår oppfatning slik ikke levd opp til tittelen på innstillingen: "Sett under ett".

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien Diakonale høgskole, håper derfor at departementet i sitt oppfølgingsarbeid vektlegger behovet for konsekvensanalyser for hele sektoren og at oppfølgingstiltak inkluderer private høyskoler.

Private høgskoler med utdanning innen sykepleie, livssyn og etikk, veiledning, kreftsykepleie, geriatri, aldring og eldreomsorg, diakoni og palliativ omsorg

Web: www.haraldsplass.no / www.betanien.no

I høringsbrevet bes det om at kommentarene gis i samsvar med kapittelinnndelingen i innstillingen, og dette er gjennomført i vår uttalelse.

Kapitel 6: Institusjonsstrukturen

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole mener utvalget har viktige, og etter vårt syn riktige, analyser av utviklingstrekk som preger sektoren både nasjonalt og internasjonalt. En samlet sektor står overfor store utfordringer, både private og statlige institusjoner.

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole mener Stjernøutvalget bidrar til en viktig debatt om hva som bør være nasjonale myndigheters rolle i forhold til høyere utdanning. Vi kan ikke se at innstillingen setter en tydelig grense mellom institusjonell autonomi og politisk styring, eller hvordan man kan unngå at kortsiktige politiske beslutninger styrer langsiktig strategi for institusjonene. Det er ingen tvil om at det mest effektive styringsredskap er økonomiske insentiver, og at sektoren raskt tilpasser seg disse. Dette må ikke komme i konflikt med de dannende og fagkritiske perspektiver.

Innstillingen bygger på hypotesen: "Store institusjoner sikrer høy kvalitet i fag og forskning". Dette mener vi i høy grad kan problematiseres, både på bakgrunn av historie og forskning. Vi mener det er langt flere faktorer som garanterer for god kvalitet, som arbeidsmiljø, tilrettelegging for forskning, og for vår del som profesjonsutdanning: Nærhet til praksisfelt og kliniske problemstillinger. Vi mener bestemt at kvalitet må prioriteres fremfor kvantitet, og at et kvalitetsbegrep som kun tar utgangspunkt i kvantitative faktorer mister viktige aspekter for en høyere utdanningsinstitusjon, ikke minst innenfor profesjonsutdanningene. God kvalitet på utdanningen kan ikke utelukkende leses av på antall studenter. Robuste fag- og forskningsmiljøer er ikke ensidig avhengig av antall publiseringspoeng. Kvalitet bør etter vår oppfatning også involvere studenter, studenttilfredshet, og ikke minst relevans for praksisfeltet som man skal utdanne yrkesutøvere til. Kvalitet bør også komme til uttrykk gjennom et mangfold av utdanningsinstitusjoner som hver for seg gir viktige bidrag til et mangfoldig samfunn. Dette er perspektiv som i beste fall er begrenset synlig i innstillingen.

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole støtter utvalgets mindretall som mener at statlige og private institusjoner med dagens struktur har gode muligheter for å videreutvikle en sektor preget av mangfold og diversitet med autonome universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler.

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole støtter forslaget om at det bør arbeides videre med nasjonale nettverksmodeller, men disse må kunne omfatte både statlige og private institusjoner. Modeller i retning av mer samarbeid, fusjoner og større enheter er i utvikling uavhengig av statlig eller privat eierskap. Og der fagmiljøene selv klarer å etablere et godt og levedyktig samarbeid, ligger det ofte krevende prosesser bak. Det er da viktig at departementet bidrar positivt, både i forhold til insentiv og økonomi. Men slike prosesser må være basert på frivillighet og at samarbeidet virkelig styrker institusjonene og fagfeltet (inkludert praksis).

Vi mener en statlig, insentivbasert styring av sektoren i retning av et mindre antall statlige universitetsinstitusjoner innebærer en svekket autonomi, mindre diversitet og mindre mangfold i sektoren. Det bør fortsatt finnes ulike institusjonskategorier å velge mellom, og Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole mener bestemt at

institusjonskategoriene "høgskole" og "vitenskapelig høgskole" må videreføres. Vi slutter oss helt til den vurdering som fremføres av utvalgets mindretall (NOU 2008:3, s.77f).

Vi vil også problematisere at det med de siste etableringene av nye universitet dermed er utelukket å reversere denne prosessen. En reversering av denne kan skje ved å styrke de institusjonskategoriene som eksisterer og sette høyere krav enn dagens krav for å etablere universitet.

Kapitel 8: Kriterier for akkreditering som universitet

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole finner utvalgets forslag om at 5000 studenter skal definere universitetskategorien helt uakseptabel. Dette vil i praksis føre til at universitet blir den eneste nasjonale institusjonskategori, og vil undergrave dagens lovfestede prinsipp om retten til å kunne etablere akkrediterte institusjoner på religiøst eller pedagogisk grunnlag i Norge. Dette hindrer nytenkning og mangfold som vi anser for å være et felles ønske og gode for samfunnet.

Innstillingen foreslår å likestille de høyere utdanningsinstitusjonene når det gjelder akkreditering av mastergrader. Vi ser ikke den logiske konsekvensen av at en utredning som vektlegger faglig konsentrasjon, foreslår å gi høgskolene samme rett som universitetene og de vitenskapelige høgskolene til å etablere mastergrader. Konsekvensene av dette kan bli mange små og lite levedyktige mastergradsprogrammer. Samtidig vil forslaget innebære en betydelig konkurransevridning dersom etableringsretten bare omfatter statlige høgskoler. Dette ser vi på som svært alvorlig, og ber om at departementet i sitt videre arbeid med forslaget forutsetter like rammevilkår for statlige og private, institusjonsakkrediterte høgskoler.

Kapitel 9: Styrket forskerutdanning

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole støtter utvalgets forslag om opprettelse av større forskerskoler eller tilsvarende strukturerte opplegg som oppfyller minstekrav til omfang og organisering. Dette vil kunne bidra til kompetanseheving innefor våre fagområder og inkludere mindre miljø. Men vi vil understreke nødvendigheten av at forskerskolene blir tilgjengelig for deltakelse fra de private høgskolene, ikke minst innenfor profesjonsutdanningene. Vi mener forvaltningen av insentivmidler på dette området også må ivareta private høgskolers mulighet for eierskap til forskerskoler eller tilknytning til forskerskoler / tilsvarende strukturerte opplegg.

Kapitel 10: Finansieringssystemet

Det synes å være noe uklart i innstillingen om det fortsatt skal være ett nasjonalt, felles finansieringssystem for statlige og private institusjoner. Innstillingen har ikke vurdert "hvordan forslagene vil berøre private høgskoler" (NOU 2008:3, s. 103f), og har ikke "til hensikt å omfordele midler mellom statlige og private institusjoner", og at "slike virkninger må vurderes særskilt i oppfølgingen" (NOU 2008:3, s. 114).

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole mener at det felles finansieringssystemet som vi nå har hatt de senere årene, og som skal evalueres i 2009, i størst mulig grad bør ligge fast inntil evalueringen er gjennomført.

Men i forhold til finansieringssystemet, har Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole, særlig merket seg to ting:

- Forslaget om større transparenss i finansieringssystemets basiskomponent
- Forslaget om langsiktige oppdragsavtaler mellom departementet og enkeltinstitusjoner.

Vi støtter forslaget om at basiskomponenten bør gjøres mer transparent. Men dette forutsetter også at det må være transparens i de øvrige statlige bevilgninger som skjer utenom finansieringssystemets komponenter. Vi kan i denne forbindelse vise til flere forslag som kan innebære en betydelig økning av tilskudd forbeholdt statlige institusjoner (tilskudd til omstilling, nybygg/ vedlikehold, utstyr, målrettet bruk av ressurser, kompetanseløft for ansatte etc). Dette, sammenholdt med innstillingens forslag om politisk styrte strategiske bevilgninger av finansieringssystemets komponenter, kan få store konsekvenser for statlige tilskudd til private høyskoler.

Vi mener et rimelig nivå på statlige tilskudd til private høyskoler kan og bør relateres til nivået på tilskudd til statlige institusjoner. Når utvalget foreslår en tilskuddsøkning på 5,7 mrd. kroner til statlige universiteter og høyskoler utenom finansieringssystemet, må dette følges opp av en tilsvarende tilskuddsøkning til private høyskoler.

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole er i utgangspunktet skeptisk til innstillingens forslag om etablering av langsiktige oppdragsavtaler mellom departementet og enkeltinstitusjoner, og mener det er et tilbakeskritt i forhold til institusjonell autonomi. Men dersom forslaget er å forstå som et forsøk med flerårige budsjettering og større forutsigbarhet for både private og statlige høgskoler, vil vi støtte dette.

Kapitel 11: Små studiesteder

Vi viser her til våre kommentarer til kapitel 6 om institusjonsstrukturen, hvor vi problematiserer sammenhengen mellom størrelse og kvalitet. Vi vil igjen understreke at kvalitet i utdanning henger sammen med flere faktorer enn produksjon. Men utvalgets analyse støtter seg til at "små avdelinger, studiesteder og høyskoler er gjennomgående mindre produktive enn større" (NOU 2008:3, s.118). Utvalget føyer til at det er store individuelle forskjeller. Denne tilføyelsen bør gi grunnlag for refleksjon om det er størrelsen dette da kommer an på, eller om det kan være andre faktorer. Våre høgskoler representerer høy produktivitet både i form av studiepoeng, gjennomføring og publisering sett i forhold til størrelse. I tillegg ønsker mange studenter å studere ved mindre studiesteder, og mener at dette representerer en verdi i seg selv. Vi bør heller ikke se bort fra den verdi som ligger i at akademisk kompetanse er tilgjengelig mange steder i et infrastrukturelt krevende land som Norge. Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole tar ikke direkte stilling til utvalgets konkrete forslag om nedleggelse, men vil stille spørsmålstegn ved analysen og grunnlaget for denne i forhold til små studiesteder.

Kapitel 14: Styrking av profesjonsutdanningene i høyskolene

Haraldsplass diakonale høgskole og Betanien diakonale høgskole har gjennom reakkrediteringsprosessen vært gjennom en betydelig kompetanseutvikling, men det er fortsatt et stort behov for videre kompetanseutvikling for å styrke vår kompetanse som kort profesjonsutdanning. I forhold til dette er det helt urimelig om ikke de statlige og private høyskolene tilgodeses på lik måte.

Vi mener i utgangspunktet at profesjonsutdanning burde kun tilbys ved høyskolene, men dersom det fortsatt skal være mulig å tilby kortere profesjonsutdanningene både ved høyskoler og ved universiteter, må insentivene for å styrke disse utdanningene være uavhengig av institusjonskategori og eierskap.

Haraldsplass diakonale høyskole og Betanien diakonale høyskole gir sin tilslutning til utvalgets forslag for å styrke praksisopplæringen i de korte profesjonsutdanningene, men det bør kanskje gjennomføres forsøk før det etableres som permanente ordninger.

Det er viktig at den forskning som skal skje i helsefagene, rettes mot profesjonene og profesjonsutøvelsen. Vi vil ønske at departementet går inn for å iverksette kompetansehevsingsprogrammet som utvalget foreslår, men vil understreke behovet for at de private høyskolene som driver profesjonsutdanning inkluderes i dette.

Haraldsplass diakonale høyskole og Betanien diakonale høyskole støtter ikke forslaget om å fjerne rammeplanene. Men vi ønsker en større fleksibilitet i rammeplanene som kan gi større valgfrihet for institusjonene. Dette vil forenkle internasjonalt samarbeid om enkelte moduler.

Vi er tilfreds med utvalgets fokus på praksis i profesjonsutdanningene. Våre høyskoler har gjort mye de senere årene for å styrke forholdet mellom teori og praksis. Et problem er at sektoren helse- og sosialfaglige utdanninger ikke mottar øremerkede midler til veiledning av studenter som kan gi institusjonene nok ressurser til å prioritere praksis, noe som har skapt og skaper en noe uklar situasjon.

Kapitel 15: Senter for fremragende undervisning

Haraldsplass diakonale høyskole og Betanien diakonale høyskole, gir sin tilslutning til utvalgets forslag om etablering av Sentre for fremragende undervisning (NOU 2008:3, kap.15, s.151f.). En forutsetning er selvsagt at også akkrediterte private høyskoler også skal kunne søke om en slik senterfunksjon på linje med statlige institusjoner.

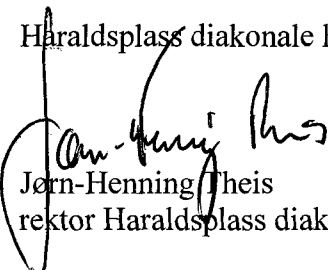
Kapitel 16: Universitetenes og høyskolenes regionale betydning

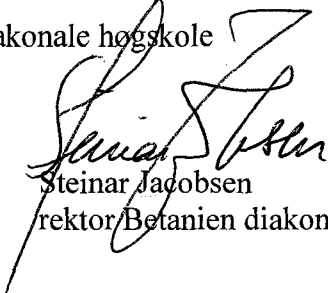
Vi viser her til avsnittet om samarbeid med praksis, samt kapittel 11 om små studiesteder. I vår region fungerer dette samarbeidet godt og skjer mellom tre høyskoler.

Vi ser at utvalget ønsker å videreutvikle ordningen med nærings- PhD. I den forbindelse mener vi som profesjonsutdanningsinstitusjoner at det også bør vurderes om det kan være hensiktsmessig å etablere profesjonsdoktorgrader for helsefagutdanningene.

Med vennlig hilsen for

Haraldsplass diakonale høyskole og Betanien diakonale høyskole

Jørn-Henning Theis
rektor Haraldsplass diakonale høyskole

Steinar Jacobsen
rektor Betanien diakonale høyskole